

दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी (बाँडफाँट तथा मूल्य सम्बन्धी) नीति, २०८०

दूरसञ्चारका सेवाग्राहीलाई तार रहित नविनतम प्रविधि प्रयोग गरी दूरसञ्चार सेवाहरू उपलब्ध गराउनका लागि उपलब्ध रेडियो फ्रिक्वेन्सीको वैज्ञानिक, कुशल एवम् प्रभावकारी व्यवस्थापनको निम्ति दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ४९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिले बनाएको यस “दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी (बाँडफाँट तथा मूल्य सम्बन्धी) नीति, २०८०” समितिबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि लागू हुनेछ।

१. पृष्ठभूमि

- १.१ रेडियो फ्रिक्वेन्सी प्रयोग हुने सार्वजनिक दूरसञ्चार सेवाको सञ्चालन प्रारम्भ हुँदा देखि नै नेपालमा पनि यसको वितरण हुँदै आएको हो। दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीको प्रयोग सम्बन्धमा दूरसञ्चार ऐन, २०५३, दूरसञ्चार नियमावली, २०५४, दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी (बाँडफाँट तथा मूल्य सम्बन्धी) नीति, २०६९ तथा त्यसको पहिलो संशोधन, २०७३ मार्फत व्यवस्थापन हुँदै आएको छ। दूरसञ्चार ऐन, २०५३ बमोजिम गठन भएको रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिको विभिन्न समयका निर्णयहरू बमोजिम दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने फ्रिक्वेन्सी ब्याण्ड तथा मूल्य निर्धारण गर्ने विद्यमान व्यवस्था रहेको छ।
- १.२ अन्तर्राष्ट्रिय दूरसञ्चार संघ (International Telecommunication Union, ITU) ले आयोजना गर्ने World Radiocommunication Conferences (WRC) बाट पारित भई समय सापेक्ष परिमार्जन हुने Radio Regulations को अधिनमा रही सम्पूर्ण सदस्य राष्ट्रहरूले रेडियो फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापन गर्ने गरेको सन्दर्भमा नेपालले पनि सोही Radio Regulations लाई आधार मानी समय सापेक्ष रूपमा National Frequency Allocation Plan (NFAP) तयार गर्ने गरेको छ।
- १.३ हालसम्म नेपालमा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास, ITU Radio Regulations, तथा NFAP बमोजिम विभिन्न सेवाहरूको लागि रेडियो फ्रिक्वेन्सी ब्याण्ड निर्धारण गर्ने गरिएको छ।
- १.४ फ्रिक्वेन्सी वितरण गर्ने प्रयोजनका लागि विश्वलाई ITU ले Region I, Region II र Region III गरी तीन क्षेत्रमा विभाजन गरेको छ। नेपाल Region III मा पर्ने र उक्त क्षेत्रको लागि ITU बाट भए गरेका नीतिगत निर्णयहरूलाई समेत समेटेर फ्रिक्वेन्सी नीतिमा समसामयिक संशोधन गर्ने गरिएको छ। तर, यस प्रकारको संशोधन गर्नु पूर्व रेडियो फ्रिक्वेन्सीको प्रयोगको अवस्था, बाँडफाँट, मूल्य र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा भए गरेको समन्वयको पुनरावलोकन तथा मूल्याङ्कन (Review and Assess) गर्नका साथै प्रविधिमा आउने परिवर्तन र त्यसले समग्र फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापनमा पार्ने प्रभाव समेत अध्ययन गरी नीति तय गर्ने गरिएको छ।

१.५ दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने रेडियो फ्रिक्वेन्सी उच्च महत्वको सीमित प्राकृतिक स्रोत हो। अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन अनुसार प्रतिस्पर्धात्मक र बढाबढको माध्यमबाट फ्रिक्वेन्सीको मूल्य निर्धारण गर्न तथा वितरण गर्न सुरु गरिसकिएको अवस्था छ। कतिपय अवस्थामा सेवा विस्तारलाई प्रोत्साहन गर्न न्यून मूल्यमा तथा निःशुल्क रूपमा समेत फ्रिक्वेन्सी वितरण गरेको पनि पाइन्छ।

२. नीतिको आवश्यकता

फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापनका सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा विकास भईरहेका नयाँ प्रविधि एवम् प्रयोगहरूलाई आत्मसात गर्दै फ्रिक्वेन्सी वितरण तथा व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाई यसबाट नेपाल सरकार, दूरसञ्चार सेवा प्रदायक तथा आम उपभोक्तालाई अधिकतम लाभ हुने वातावरण सृजना गर्न यो नीतिको आवश्यकता परेको हो।

३. नीतिको उद्देश्य

यो नीति जारी गर्नुका मुख्य उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्।

- ३.१ दूरसञ्चार क्षेत्रलाई मुलुकको समग्र आर्थिक विकासमा महत्वपूर्ण सहयोगीको रूपमा आत्मसात गरी सीमित राष्ट्रिय स्रोतको रूपमा रहेको रेडियो फ्रिक्वेन्सी वितरण प्रक्रियालाई अनुमतिपत्र प्रदान गर्ने प्रक्रियासँग आवद्ध गरी कुशल, प्रभावकारी र पारदर्शी रूपमा फ्रिक्वेन्सी वितरण सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था तथा मूल्य निर्धारण गर्ने।
- ३.२ समान सेवा उपलब्ध गराउने सेवा प्रदायकलाई समान शर्त (Level Playing Field) अन्तर्गत ल्याउन तथा दूरसञ्चार सेवाका नविनतम प्रविधिहरू आम उपभोक्ता समक्ष सहज र प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा पुऱ्याउन प्रविधि तटस्थता(Technology Neutrality)को सिद्धान्त अवलम्बन गर्ने।
- ३.३ रेडियो फ्रिक्वेन्सीको प्रयोग र यसको आर्थिक महत्वलाई मध्यनजर गर्दै प्रतिस्पर्धात्मक र बढाबढको माध्यमबाट वितरण हुन सक्ने फ्रिक्वेन्सी तत्काल वितरण हुने गरी नीतिगत व्यवस्था गर्ने।
- ३.४ सेवा प्रदायकलाई उपलब्ध गराईएका तथा थप नयाँ फ्रिक्वेन्सी ब्याण्डहरू समेत पहिचान गरी सेवा प्रदायकलाई उपलब्ध गराउने फ्रिक्वेन्सीको न्यूनतम ब्याण्डविथ र अधिकतम ब्याण्डविथको सिमा निर्धारण गर्ने।
- ३.५ दूरसञ्चार सेवाका उपभोक्तालाई रेडियो फ्रिक्वेन्सीमा आधारित नविनतम प्रविधिहरूको प्रयोग मार्फत भरपर्दो तथा गुणस्तरीय दूरसञ्चार सेवाहरूमा पहुँचको सुनिश्चितता गर्ने।
- ३.६ अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चहरूमा नेपालको फ्रिक्वेन्सी सम्बन्धी सरोकारका विषयहरू सम्बोधन गर्नको लागि अध्ययन अनुसन्धान गरी आवश्यक योगदान गर्ने।
- ३.७ नेपालमा दूरसञ्चार सेवाको लागि तोकिएका तथा प्रयोग भएका फ्रिक्वेन्सी ब्याण्डहरू International Telecommunication Union (ITU)/ Asia Pacific Telecommunity (APT) लगायतका अन्तर्राष्ट्रिय संघ

संस्थामा दर्ता गराई छिमेकी मुलुकहरूसँग क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय समन्वय मार्फत फ्रिक्वेन्सीमा हुने Cross Border Interference न्यूनीकरण गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने।

४. रेडियो फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापनमा अवलम्बन गरिने सिद्धान्त

रेडियो फ्रिक्वेन्सी वितरण, व्यवस्थापन तथा मूल्य निर्धारण गर्दा देहायका सिद्धान्त अवलम्बन गरिनेछ।

- ४.१ सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सी (Cellular/Mobile Frequency) लाई मुख्यतः लिलाम बढाबढ (Auction) को प्रक्रियाबाट वितरण गरिनेछ।
- ४.२ फ्रिक्वेन्सीको अधिकतम उपयोग हुने गरी नविनतम प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने उद्देश्यले सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सीको प्रयोगमा प्रविधि तटस्थता (Technology Neutrality) को सिद्धान्त अवलम्बन गरिनेछ। प्रविधि तटस्थता अन्तर्गत कुनै पनि फ्रिक्वेन्सी ब्याण्डमा कुनै पनि प्रविधि वा कुनै पनि पुस्ता (Generation) को सेवा सञ्चालन गर्न सकिनेछ।
- ४.३ फ्रिक्वेन्सीको बिक्रि वितरण (Spectrum Trading) तथा साझेदारी (Spectrum Sharing) गर्न दिइने छैन।
- ४.४ अन्तर्राष्ट्रिय र क्षेत्रीय रूपमा रहेका प्रचलनका साथै तत् सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय बजारको अवस्था अनुरूप हाल वितरण भएको फ्रिक्वेन्सीको महत्तम उपयोग हुने गरी फ्रिक्वेन्सी स्थानान्तरण तथा हेरफेर (Spectrum Refarming) गरिनेछ।
- ४.५ कुनै पनि फ्रिक्वेन्सी ब्याण्डमा सेवा सञ्चालनका लागि न्यूनतम रूपमा आवश्यक पर्ने र अधिकतम रूपमा प्रयोग गर्न पाईने फ्रिक्वेन्सीको सीमा निर्धारण (Capping) गरिनेछ।
- ४.६ आकस्मिक दूरसञ्चार व्यवस्थापन (Emergency Telecommunication Management) का लागि फ्रिक्वेन्सी तोकिनेछ।
- ४.७ Radio Signal Propagation Characteristics, Radio Coverage, Spectral Efficiency र पूर्वाधारको विकास गर्न लाग्ने लगानी लगायत Ecosystem को विकासलाई मध्यनजर गरी फ्रिक्वेन्सी ब्याण्ड र दस्तुर सम्बन्धी सिद्धान्त तय गरिनेछ।
- ४.८ दूरसञ्चार नेटवर्कमा प्रयोग हुने Customer Premises Equipment (End User Device), लाई फ्रिक्वेन्सीसँग सामञ्जस्यता कायम गर्नको लागि कम्तिमा यस नीतिमा उल्लिखित फ्रिक्वेन्सी ब्याण्डमा प्राविधिक रूपमा उपयोगी तथा किफायती उपकरणहरू मात्र आयात तथा प्रयोग हुने सुनिश्चतता प्रदान गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ।
- ४.९ दूरसञ्चार क्षेत्रमा देखापरेका नयाँ प्रविधि एवं अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलनको नियमित रूपमा अध्ययन अनुसन्धान गरी रेडियो फ्रिक्वेन्सीको पहिचान, मूल्य निर्धारण तथा वितरण गर्ने प्रक्रियाको आवश्यक पुनरावलोकन गरिनेछ।

५. रेडियो फ्रिक्वेन्सी दस्तुर निर्धारणका आधार

रेडियो फ्रिक्वेन्सी दस्तुर निर्धारणको लागि देहायका आधारहरू लिईनेछ।

- ५.१ रेडियो फ्रिक्वेन्सी व्याण्डमा प्रयोग हुने प्रविधिहरू (जस्तै मोबाइल, माइक्रोवेभ, स्याटलाइट) र रेडियो तरंग प्रवाहको विशेषता (Signal Propagation Characteristics, Radio Coverage र Spectral Efficiency),
- ५.२ पूर्वाधारको विकास गर्न लाग्ने लगानी, उपकरणहरूको उपलब्धता एवं Ecosystem को विकास,
- ५.३ रेडियो फ्रिक्वेन्सीको माग र उपलब्धता,
- ५.४ अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास अनुसार फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर, फ्रिक्वेन्सीको उपयोगिता, फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापनको लागत, ग्राहकको क्रय-क्षमता तथा प्रति व्यक्ति आय (Per Capita Income),
- ५.५ समितिले विभिन्न समयमा विभिन्न फ्रिक्वेन्सि व्याण्डहरूमा तोकेका दस्तुर र फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरूको तुलनात्मक अध्ययन।

६. रेडियो फ्रिक्वेन्सीको वर्गिकरण

हाल सञ्चालन भैरहेका दूरसञ्चार सेवा र सो सँग सम्बन्धित प्रविधिको आधारमा रेडियो फ्रिक्वेन्सी व्याण्डलाई देहाय बमोजिम वर्गिकरण गरिएको छ।

- ६.१ **सेलुलर/मोबाइल फ्रिक्वेन्सी(Cellular/ Mobile Frequency):** मोबाइल नेटवर्क र सो सँग मेल खाने (Compatible) मोबाइल उपकरणको बीचमा सञ्चार स्थापना गर्न प्रयोग हुने फ्रिक्वेन्सीलाई सेलुलर/मोबाइल फ्रिक्वेन्सी(Cellular/Mobile Frequency) मानिनेछ।
- ६.२ **माइक्रोवेभ फ्रिक्वेन्सी(Microwave Frequency):** दूरसञ्चार सेवाको Backbone/Backhaul भू-सतही(Terrestrial) नेटवर्कमा दुई स्टेसनबीच सञ्चार स्थापना गर्न प्रयोग हुने फ्रिक्वेन्सीलाई माइक्रोवेभ लिंक फ्रिक्वेन्सी मानिनेछ। माइक्रोवेभ लिंक भन्नाले दुई स्टेसनबीच सञ्चार स्थापना गर्ने Bidirectional Channel लाई बुझाउने छ।
- ६.३ **स्याटेलाइट फ्रिक्वेन्सी(Satellite Frequency):** स्याटेलाइट प्रविधिको प्रयोग गरी उपलब्ध हुने दूरसञ्चार सेवाहरूमा प्रयोग हुने फ्रिक्वेन्सीलाई स्याटेलाइट फ्रिक्वेन्सी मानिनेछ।
- ६.४ **अन्य फ्रिक्वेन्सी (Other Frequency)**

७. रेडियो फ्रिक्वेन्सीको बाँडफाँट:

दूरसञ्चार सेवामा प्रयोग हुने रेडियो फ्रिक्वेन्सी वितरणको लागि ITU को Radio Regulations तथा अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासको आधारमा फ्रिक्वेन्सी व्याण्ड, व्याण्डविथ, सेवा प्रदायकलाई प्रदान गरिने न्यूनतम तथा अधिकतम व्याण्डविथ देहाय बमोजिम हुनेछ।

७.१ सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सी (Cellular/ Mobile Frequency)

- ७.१.१ मोवाइल सेवामा प्रयोग गर्नको लागि बाँडफाँट गरिएको विभिन्न फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरू र ती व्याण्डमा वितरण गर्न सकिने न्यूनतम र अधिकतम फ्रिक्वेन्सी व्याण्डविथको सीमा अनुसूची - १ मा तोकिए बमोजिम हुनेछ।
- ७.१.२ प्रत्येक फ्रिक्वेन्सी व्याण्डमा तोकिएको अधिकतम फ्रिक्वेन्सी व्याण्डविथ सिमा भन्दा बढी फ्रिक्वेन्सी कुनै पनि सेवा प्रदायकलाई प्रदान गरिने छैन।
- ७.१.३ आधारभूत दूरसञ्चार सेवा तथा ग्रामीण दूरसञ्चार सेवाको अनुमतिपत्र प्राप्त सेवा प्रदायकहरूको हकमा आधारभूत टेलिफोन सेवाको अनुमतिपत्र प्राप्त नगर्दासम्म थप फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध गराइने छैन। साथै, त्यस्ता सेवा प्रदायकहरूलाई विद्यमान फ्रिक्वेन्सीमा प्रविधि तटस्थताको अनुमति समेत उपलब्ध गराइने छैन।
- ७.१.४ सेवा प्रदायकले प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त अवलम्बन गरेको अवस्थामा पाँचको गुणा (Multiple of Five: $\times 5$ MHz) मा हुने गरी फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध गराइनेछ। वितरण/बढाबढ भईसकेका फ्रिक्वेन्सीहरूको हकमा पाँचको गुणा (Multiple of Five: $\times 5$ MHz) मा फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध नभएका सेवा प्रदायकहरूले पाँचको गुणा (Multiple of Five: $\times 5$ MHz) हुने गरी बढाबढ मार्फत फ्रिक्वेन्सी थप गर्नु पर्नेछ अन्यथा पाँचको गुणा (Multiple of Five: $\times 5$ MHz) भन्दा बढी हुन आउने फ्रिक्वेन्सी व्याण्डविथ फिर्ता गर्नुपर्नेछ। पाँचको गुणा (Multiple of Five: $\times 5$ MHz) हुने गरी माग भएका थप फ्रिक्वेन्सीहरूको हकमा उपलब्धताका आधारमा पाँचको गुणा (Multiple of Five: 5 MHz) मा हुने गरी फ्रिक्वेन्सीको अधिकतम सिमाभित्र रही उपलब्ध गराइनेछ। यसरी व्याण्डविथ थप गर्नुपर्दा १ मेगाहर्ज भन्दा कमको व्याण्डविथलाई बढाबढ गरिने छैन। १ मेगाहर्ज भन्दा कम परिमाणको व्याण्डविथ उपलब्ध गराउँदा दफा ८ को बुँदा नं. ८.१.३ बमोजिम हुनेछ।
- ७.१.५ यो नीति लागू भए पश्चात् सेलुलर मोवाइल टेलिफोन सेवा वा आधारभूत टेलिफोन सेवाको अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने सेवा प्रदायकलाई अनुसूची-१ मा उल्लिखित व्याण्डहरू मध्ये २१०० MHz वा सो भन्दा तलको कुनै एक व्याण्डमा साधारणतया उपलब्धताका आधारमा न्यूनतम व्याण्डविथ (Minimum Bandwidth) उपलब्ध गराइने छ।
- ७.१.६ यस नीति प्रारम्भ हुँदाका बखत प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त अवलम्बन गर्नु अघि नै सेलुलर मोवाइल तथा आधारभूत टेलिफोन सेवाको अनुमतिपत्र प्राप्त गरिसकेका सेवा प्रदायकलाई वितरण गरिएको फ्रिक्वेन्सीको हकमा प्रविधि तटस्थतामा रूपान्तरण नगरिदा सम्मको अवधिको लागि देहाय बमोजिम हुने गरी न्यूनतम फ्रिक्वेन्सी, थप फ्रिक्वेन्सी र अधिकतम फ्रिक्वेन्सी गरी तीन तहमा विभाजन गरिएको छ।

(क) न्यूनतम फ्रिक्वेन्सी

सेवा प्रदायकलाई प्रदान गरिएको ९०० MHz र १८०० MHz व्याण्डमा क्रमशः २x६ MHz र २x९ MHz फ्रिक्वेन्सीलाई न्यूनतम फ्रिक्वेन्सी कायम गरिएको छ। ९०० MHz व्याण्डमा आवश्यक फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध नभई कुनै सेवा प्रदायकलाई १८०० MHz व्याण्डमा फ्रिक्वेन्सी प्रदान गरिएको भए ९०० MHz व्याण्डमा उपलब्ध गराउनुपर्ने नपुग फ्रिक्वेन्सीलाई १.५ ले गुणा गरी आउने परिमाण सहित दुबै व्याण्डमा प्रदान गरिएको एकमुष्ट फ्रिक्वेन्सीलाई न्यूनतम फ्रिक्वेन्सी मानिएको छ।

(ख) थप फ्रिक्वेन्सी

१. माथि खण्ड (क) मा उल्लेख भए बमोजिमको ९०० MHz व्याण्डमा न्यूनतम २x६ MHz भन्दा अतिरिक्त २x२ MHz सम्म र १८०० MHz व्याण्डमा २x९ MHz भन्दा अतिरिक्त २x३ MHz सम्मको फ्रिक्वेन्सीलाई थप फ्रिक्वेन्सी मानिएको छ।
२. माथि खण्ड (क) मा उल्लेख भए बमोजिम ९०० MHz व्याण्ड र १८०० MHz व्याण्डमा न्यूनतम फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध गराईएको तर सोही व्याण्डहरूमा थप फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध नगराईएको सेवा प्रदायकको हकमा ८५० MHz व्याण्डमा प्रदान गरिएको फ्रिक्वेन्सीलाई थप फ्रिक्वेन्सी मानिएको छ।

(ग) अधिकतम फ्रिक्वेन्सी

१. माथि खण्ड (ख)(१) मा उल्लेख भए बमोजिमको ९०० MHz व्याण्डमा थप फ्रिक्वेन्सी २x२ MHz भन्दा अतिरिक्त र १८०० MHz व्याण्डमा २x३ MHz भन्दा अतिरिक्त फ्रिक्वेन्सीलाई अधिकतम फ्रिक्वेन्सी मानिएको छ।
 २. माथि खण्ड (क) र (ख)(१) मा उल्लेख भए बमोजिम ९०० MHz व्याण्ड र १८०० MHz व्याण्डमा न्यूनतम र थप फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध गराईएको सेवा प्रदायकको हकमा ८५० MHz व्याण्डमा प्रदान गरिएको फ्रिक्वेन्सीलाई अधिकतम फ्रिक्वेन्सी मानिएको छ।
- ७.१.७ फ्रिक्वेन्सीको अधिकतम उपयोगिताको सुनिश्चितता गर्न कुनै सेवा प्रदायकलाई प्रदान गरिएको फ्रिक्वेन्सीको उपयोग नगरेमा वा सो फ्रिक्वेन्सीमा सेवा प्रदायकले सेवा सञ्चालन नगरेमा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले थप ६(छ) महिनाको समयावधि दिई सो फ्रिक्वेन्सीमा सेवा सञ्चालन गर्न निर्देशन दिनेछ। यदि सो समयावधि भित्र समेत सेवा सञ्चालन नगरेमा सेवा प्रदायकलाई प्रदान गरिएको फ्रिक्वेन्सी स्वतः फिर्ता हुनेछ।

७.१.८ प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त अवलम्बन गर्नु अघि जि.एस.एम. सेलुलर मोवाइल तथा आधारभूत टेलिफोन सेवाको अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने सेवा प्रदायकको हकमा २०८१ श्रावण १ गते बाट सम्पूर्ण सेलुलर फ्रिक्वेन्सीको प्रयोगमा प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त अवलम्बन हुनेछ।

७.२ माइक्रोवेभ फ्रिक्वेन्सी (Microwave Frequency)

माइक्रोवेभ लिंक प्रयोजनका लागि बाँडफाँट गरिएको फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरू अनुसूची-२ बमोजिम हुनेछन्।

७.३ स्याटेलाइट फ्रिक्वेन्सी (Satellite Frequency)

- ७.३.१ स्याटेलाइट फ्रिक्वेन्सी प्रयोजनका लागि बाँडफाँट गरिएको फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरू अनुसूची-३ बमोजिम हुनेछन्।
- ७.३.२ Global Mobile Personal Communication System (GMPCS) सेवाको लागि मात्र स्याटेलाइट फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरू Exclusively टोकन नमिल्ने हुँदा स्याटेलाइट सेवाको लागि बाँडफाँट भएको फ्रिक्वेन्सी नै GMPCS सेवाको लागि वितरण गरिनेछ। यसरी वितरण गर्दा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले प्रयोग गर्ने स्याटेलाइट प्रणालीमा प्रयोग भएको अनुसूची-३ बमोजिमको फ्रिक्वेन्सी ITU को Radio Regulations, NFAP तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन अनुरूप उपलब्ध गराइनेछ।
- ७.३.३ प्राधिकरणले मन्त्रालयसँगको समन्वयमा स्याटेलाइट फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको स्वीकृति प्रदान गर्नु पर्नेछ।

७.४ अन्य फ्रिक्वेन्सी (Other Frequencies)

- ७.४.१ फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको अनुमति आवश्यक नपर्ने फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरू र उक्त फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको शर्त तथा मापदण्ड अनुसूची-४ मा तोकिए बमोजिम हुनेछ।
- ७.४.२ अनुसूची-४ बमोजिमको फ्रिक्वेन्सी व्याण्डमा प्रयोग हुने फ्रिक्वेन्सीमा एकाधिकार (Exclusive Right) हुने छैन। उक्त फ्रिक्वेन्सी प्रयोग गर्दा Non-Protection तथा Shared Basis मा गर्नुपर्नेछ।
- ७.४.३ अनुसूची-४ मा उल्लिखित फ्रिक्वेन्सीलाई Backhaul/Backbone Network मा प्रयोग गर्न पाईने छैन।

७.५ फ्रिक्वेन्सी व्याण्ड तथा व्याण्डविथको परिमार्जन:

दूरसञ्चार क्षेत्रमा भएको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय विकासक्रमलाई मध्यनजर गरी सेलुलर/मोवाइल, माईक्रोवेभ लिंक, स्याटेलाईट तथा अन्य फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरू र व्याण्डविथलाई आवश्यकता अनुसार समयानुकूल परिमार्जन गरिनेछ।

द. फ्रिक्वेन्सी दस्तुर सम्बन्धी व्यवस्था

द.१ सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर:-

सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर देहाय बमोजिम निर्धारण गरिएको छ।

- द.१.१ सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सीको मूल्य निर्धारण मुख्यतः बढाबढको प्रक्रियाबाट गरिनेछ।
- द.१.२ बढाबढ गरी वितरण गर्ने सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरूको आधार मूल्य (Base Price) हाललाई अनुसूची-५ मा तोकिए बमोजिम हुनेछ। प्रविधिको परिपक्वता (Technology Maturity) एवं फ्रिक्वेन्सी व्याण्डको Ecosystem विकासलाई समेत आधार मानि आवश्यकता अनुसार अनुसूची-५ मा उल्लेखित फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरूको आधार मूल्य (Base Price) समितिले पुनरावलोकन गर्नेछ। अनुसूची-५ मा तोकिएका सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरूको आधार मूल्य बाहेकका सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरूको आधार मूल्य समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।
- द.१.३ दफा ७, उपदफा ७.१ को बुँदा ७.१.४ बमोजिम १ MHz भन्दा कम व्याण्डविथ थप गर्दा उक्त थप गरिएको व्याण्डविथको फ्रिक्वेन्सी दस्तुर उक्त व्याण्डमा दफा ८ को उपदफा २ को बुदा नं. ८.२.२ बमोजिमको बढाबढ पश्चात् कायम भएको मूल्यको दामासाहीको आधारमा हुनेछ।
- द.१.४ दफा ७, उपदफा ७.१ को बुँदा ७.१.६ बमोजिमको न्यूनतम फ्रिक्वेन्सी प्रदान गर्दा अनुसूची-५ बमोजिमको आधार मूल्य (Base Price) को दरमा सो व्याण्डविथको फ्रिक्वेन्सी दस्तुर कायम हुनेछ।
- द.१.५ प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त अवलम्बन गर्नु अघि जि.एस.एम. सेलुलर मोवाइल तथा आधारभूत टेलिफोन सेवाको अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने सेवा प्रदायकको हकमा २०८१ श्रावण १ गते बाट आफुले प्राप्त गरेको सम्पूर्ण सेलुलर फ्रिक्वेन्सीको प्रयोगमा प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त अनुरूप अनुसूची-५ मा उल्लिखित आधार मूल्य (Base Price) बमोजिमको को दस्तुर लाग्नेछ। साथै ८५० MHz फ्रिक्वेन्सीको हकमा अनुसूची-६(ख) बमोजिमको अधिकतम मूल्य बराबरको फ्रिक्वेन्सी दस्तुर कायम गरिएको छ।

८.२ यस नीति लागू हुनुपूर्व प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्तमा रुपान्तरण भईसकेका सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर:-

- ८.२.१ ८०० MHz व्याण्डमा सेवा प्रदायकलाई उपलब्ध गराईएको फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर हाललाई उक्त व्याण्डको बढाबढको आधार मूल्य (Base Price) प्रति वर्ष प्रति मेगाहर्ज (Unpaired) को रु १ करोड ३५ लाख को दरले भुक्तान गर्नुपर्ने छ। साथै, उक्त व्याण्डमा बढाबढबाट बिक्रि भई मूल्य तय भएको मितिदेखि लागू हुने गरी साविकको सेवा प्रदायकले समेत सोही बमोजिमको फ्रिक्वेन्सी दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ।
- ८.२.२ ९०० MHz व्याण्डमा फ्रिक्वेन्सी बढाबढ हुनु पूर्व प्रविधि तटस्थताको फ्रिक्वेन्सी प्राप्त गर्ने सेवा प्रदायकको हकमा फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर प्रति वर्ष प्रति मेगाहर्ज (Unpaired) रु. २ करोड ४० लाख(आधार मूल्य) कायम गरिएको छ। ९०० MHz व्याण्डमा बढाबढ पश्चात् फ्रिक्वेन्सी प्राप्त गर्ने सेवा प्रदायकको हकमा बढाबढ पश्चात् प्राप्त गरेको फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर प्रति वर्ष प्रति मेगाहर्ज (Unpaired) रु. ३ करोड ८८ लाख ८० हजार कायम गरिएको छ।
- ८.२.३ १८०० MHz व्याण्डमा फ्रिक्वेन्सी बढाबढ हुनु पूर्व प्रविधि तटस्थताको फ्रिक्वेन्सी प्राप्त गर्ने सेवा प्रदायकको हकमा फ्रिक्वेन्सी दस्तुर प्रति वर्ष प्रति मेगाहर्ज (Unpaired) रु. १ करोड ८० लाख(आधार मूल्य) कायम गरिएको छ। १८०० MHz व्याण्डमा फ्रिक्वेन्सी बढाबढ पश्चात् फ्रिक्वेन्सी प्राप्त गर्ने सेवा प्रदायकको हकमा बढाबढ पश्चात् प्राप्त गरेको फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर प्रति वर्ष प्रति मेगाहर्ज (Unpaired) रु. २ करोड ९० लाख कायम गरिएको छ।
- ८.२.४ २१०० MHz व्याण्डमा यो नीति लागू हुनु अघि वितरण गरिएको फ्रिक्वेन्सीको मूल्य उक्त व्याण्डको बढाबढबाट कायम भएको दस्तुर प्रति वर्ष प्रति मेगाहर्ज (Unpaired) रु. १ करोड ५० लाख को दरले सेवा प्रदायकहरूबाट सो फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध गराइएको मितिदेखि नै असूल उपर गरिनेछ।
- ८.२.५ २३०० MHz व्याण्डमा सेवा प्रदायकलाई उपलब्ध गराईएको फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर हाललाई उक्त व्याण्डमा आधार मूल्य (Base Price) प्रति वर्ष प्रति मेगाहर्जको रु. ९० लाखको दरले भुक्तान गर्नुपर्ने छ। साथै, उक्त व्याण्डमा बढाबढबाट बिक्रि भई मूल्य तय भएको मितिदेखि लागू हुने गरी साविकको सेवा प्रदायकले समेत सोही बमोजिमको फ्रिक्वेन्सी दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ।
- ८.३ प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त पूर्व वितरण भईसकेको सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर:-प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त लागू हुनु अघि नै मोवाइल सेवा प्रदायकलाई वितरण गरिएको फ्रिक्वेन्सीलाई प्रविधि तटस्थतामा रुपान्तरण नगर्दासम्मको लागि देहाय बमोजिम दस्तुर निर्धारण गरिएको छ।

- ८.३.१ GSM मोबाइल सेवाको निमित्त छुट्याइएको न्यूनतम फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर एकमुष्ट रूपमा सो सेवा प्रदायकको वार्षिक कुल आम्दानीको ०.४ प्रतिशत रकम कायम गरिएको छ।
स्पष्टीकरण: “कुल आम्दानी भन्नाले मोबाइल सेवा प्रदायकले मोबाइल सेवा मार्फत उपलब्ध गराएको जुनसुकै सेवा वापत आर्जन गरेको कुल आम्दानीलाई जनाउनेछ।”
- ८.३.२ ९०० MHz व्याण्ड र १८०० MHz व्याण्डमा एकमुष्ट रूपमा न्यूनतम फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध गराइएका सेवा प्रदायकहरूले न्यूनतम फ्रिक्वेन्सी दस्तुर वापत कुल आम्दानीको ०.४ प्रतिशत दस्तुर बुझाउनुपर्नेछ।
- ८.३.३ थप तथा अधिकतम फ्रिक्वेन्सीको लागि अनुसूची-६ बमोजिमको वार्षिक फ्रिक्वेन्सी दस्तुर कायम गरिएको छ।
- ८.३.४ ग्रामीण दूरसञ्चार सेवा वा आधारभूत दूरसञ्चार सेवाको अनुमति प्राप्त सेवा प्रदायकहरूले हाल प्राप्त गरेको फ्रिक्वेन्सी वापत अनुसूची-६ मा तोकिएको थप फ्रिक्वेन्सी दस्तुरको दरले फ्रिक्वेन्सी दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ।

८.४ माइक्रोवेभ, स्याटेलाइट तथा अन्य फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर:-

- ८.४.१ सेवा प्रदायकले माइक्रोवेभ फ्रिक्वेन्सी प्रयोग गरे वापत बुझाउनुपर्ने फ्रिक्वेन्सी दस्तुर अनुसूची-७ बमोजिम तोकिएको छ।
- ८.४.२ स्याटेलाइट फ्रिक्वेन्सीको लागि अनुसूची-८ बमोजिमको फ्रिक्वेन्सी दस्तुर तोकिएको छ।
- ८.४.३ फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको अनुमति आवश्यक नपर्ने दफा ७, उपदफा ७.४ को बुँदा ७.४.१ मा तोकिए बमोजिम फ्रिक्वेन्सी प्रयोग गर्दा फ्रिक्वेन्सी दस्तुर लाग्ने छैन।

९. फ्रिक्वेन्सी दस्तुर भुक्तान गर्ने प्रकृया

- ९.१ सेवा प्रदायकहरूलाई फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको अनुमति जुनसुकै समयमा पनि प्रदान गर्न सकिने भएकोले उक्त आर्थिक वर्षको लागि निजले तिर्नुपर्ने फ्रिक्वेन्सी दस्तुर प्राधिकरणले फ्रिक्वेन्सी वितरण गरेको मितिबाट ३ (तीन) महिनाभित्र भुक्तान गर्नुपर्नेछ।
- ९.२ कुल आयको आधारमा तय हुने दफा ८, उपदफा ८.३ को बुँदा ८.३.१ तथा बुँदा ८.३.२ बमोजिमको न्यूनतम फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले ६(छ) महिनाभित्र भुक्तान गर्नुपर्नेछ।
- ९.३ सेवा प्रदायकलाई प्रयोगको अनुमति प्रदान गरिएको उपदफा ९.२ बाहेकको फ्रिक्वेन्सीहरूको तोकिए बमोजिमको दस्तुर प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि सो आर्थिक वर्ष शुरू भएको ३ (तीन) महिनाभित्र भुक्तान गर्नुपर्नेछ।
- ९.४ सेवा प्रदायकले प्रविधि तटस्थता प्राप्त गर्दा कुनै रेडियो फ्रिक्वेन्सी व्याण्डको दस्तुरमा एकै आर्थिक वर्षमा एक भन्दा बढी दर लागू हुने भएमा नयाँ दस्तुर कायम हुने महिनादेखि नयाँ दरमा मासिक

दामासाहीको रूपमा तथा सोभन्दा अघिल्लो महिनासम्म साविक बमोजिम मासिक दामासाहीको रूपमा रेडियो फ्रिक्वेन्सी दस्तुर असुल गरिनेछ। यसरी पुनरावलोकन भएको फरक फ्रिक्वेन्सी दस्तुर सेवा प्रदायकले दस्तुर पुनरावलोकन भएको मितिबाट ३ (तीन) महिनाभित्र भुक्तान गर्नुपर्नेछ।

- ९.५ यस दफामा तोकिएको अवधिभित्र फ्रिक्वेन्सी दस्तुर भुक्तान नगरेमा सो अवधि पश्चात दस्तुर भुक्तान नगरेसम्मको अवधिको लागि प्रत्येक महिना २(दुई) प्रतिशतका दरले थप दस्तुर लाग्नेछ।
- ९.६ उपदफा ९.५ बमोजिम थप दस्तुर लाग्न शुरु भएको ६(छ) महिनासम्ममा पनि फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर भुक्तान नगरेमा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले त्यस्तो सेवा प्रदायकलाई दिइएको फ्रिक्वेन्सी फिर्ता लिनेछ। सो अवधि पश्चात दस्तुर भुक्तान नगरेसम्मको अवधिको लागि उपदफा ९.५ बमोजिमको दस्तुर निरन्तर लागि रहनेछ।
- ९.७ फ्रिक्वेन्सी दस्तुर भुक्तान गर्न बाँकी भएका सेवा प्रदायकहरूबाट बुझाउन बाँकी रहेको फ्रिक्वेन्सी दस्तुर सरकारी बक्यौता सरह असुल उपर गरिनेछ।
- ९.८ दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरूले प्राप्त गरेको फ्रिक्वेन्सी, थप फ्रिक्वेन्सी, अधिकतम फ्रिक्वेन्सीहरू तथा सो बापत भुक्तानी गरेका फ्रिक्वेन्सी दस्तुर तथा जरिवाना दस्तुरहरूको विवरण सहितको विस्तृत प्रतिवेदन नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले वार्षिक रूपमा अद्यावधिक गरी प्रत्येक वर्षको माघ मसान्त भित्र रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिको सचिवालयमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।
- ९.९ सेवा प्रदायकले नयाँ फ्रिक्वेन्सी वा थप फ्रिक्वेन्सी प्राप्त गर्नु अघि फ्रिक्वेन्सी सम्बन्धि सम्पूर्ण बक्यौता भुक्तान गरिसकेको हुनुपर्नेछ।

१०. बढाबढ मार्फत फ्रिक्वेन्सी वितरण सम्बन्धी व्यवस्था

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले दूरसञ्चार सेवाको लागि तोकिएका सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सी देहाय बमोजिम बढाबढ मार्फत वितरण गर्नेछ।

- १०.१ Voice सेवाको अनुमतिपत्र नलिएका वाञ्छनीय आर्थिक तथा प्राविधिक क्षमता र मोबाइल सेवाको अनुभव भएका व्यक्तिले भाग लिन पाउने गरी बढाबढ गरिनेछ।
- १०.२ तत्काल कायम रहेका मोबाइल सेवा, आधारभूत टेलिफोन सेवा तथा मोवाइल ब्रोडब्याण्ड सेवाका अनुमतिपत्र प्राप्त सेवा प्रदायकलाई थप फ्रिक्वेन्सी उपलब्ध गराउनको लागि बढाबढ गरिनेछ।
- १०.३ रेडियो फ्रिक्वेन्सी बढाबढको लागि आवश्यक कार्यविधि नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले निर्धारण गर्नेछ।

११. रेडियो फ्रिक्वेन्सीमा आधारित मोवाइल ब्रोडब्याण्ड सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

- ११.१ दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा २३ को उपदफा (२) बमोजिम मोवाइल ब्रोडब्याण्ड सेवाको अनुमतिपत्र खुल्ला भए पश्चात यस नीतिको दफा १० को उपदफा १०.१ बमोजिम हुने बढाबढको प्रक्रिया शुरू गरिनेछ।
- ११.२ बढाबढमा सबैभन्दा बढी कबोल गर्ने व्यक्तिलाई रेडियो फ्रिक्वेन्सीमा आधारित मोवाइल ब्रोडब्याण्ड सेवाको अनुमतिपत्र प्रदान गरिनेछ।
- ११.३ मोवाइल ब्रोडब्याण्ड सेवाको अनुमतिपत्र दस्तुर, अनुमतिपत्र नवीकरण दस्तुर र सो को भुक्तानी प्रक्रिया, अनुमतिपत्रको अवधि र रोयल्टी आधारभूत टेलिफोन सेवा सरह हुनेछ।
- ११.४ मोवाइल ब्रोडब्याण्ड सेवाको अनुमतिपत्रप्राप्त सेवा प्रदायकलाई अनुमतिपत्र प्राप्त गर्दाका बखतसम्म साबिकमा अनुमतिपत्र दिइएका सबै दूरसञ्चार सेवाहरु समेत सञ्चालन गर्न दिइनेछ।

१२. सेलुलर फ्रिक्वेन्सीको प्रविधि तटस्थता (Technology Neutrality) सम्बन्धी व्यवस्था

- १२.१ सेलुलर फ्रिक्वेन्सीको लागि पहिचान गरिएका सबै फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरुमा प्रविधि तटस्थताको नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- १२.२ आधारभूत दूरसञ्चार सेवा वा ग्रामीण दूरसञ्चार सेवाको अनुमतिपत्र लिएका सेवा प्रदायकलाई यस नीति बमोजिम थप फ्रिक्वेन्सी वा प्रविधि तटस्थताको अनुमति प्रदान गरिने छैन।

१३. फ्रिक्वेन्सी हेरफेर/स्थानान्तरण(Refarming) सम्बन्धी व्यवस्था

- १३.१ फ्रिक्वेन्सी हेरफेर/स्थानान्तरण गर्दा फ्रिक्वेन्सीको महत्तम प्रयोग हुने गरी उपलब्ध फ्रिक्वेन्सी व्याण्डविथलाई आधार मानी सम्भव भएसम्म Contiguous Spectrum उपलब्ध हुने गरी फ्रिक्वेन्सी हेरफेर/स्थानान्तरण तथा वितरण गरिनेछ। यसका लागि कुनै पनि बेला कुनै पनि सेवा प्रदायकले प्राप्त गरेको फ्रिक्वेन्सी प्राधिकरणले हेरफेर/स्थानान्तरण गर्न सक्नेछ।
- १३.२ कुनै पनि सेवा प्रदायकले फ्रिक्वेन्सी थप गर्नुपूर्व त्यस अघि उक्त सेवा प्रदायकले प्राप्त गरेको फ्रिक्वेन्सी प्राधिकरणले तोके बमोजिम हेरफेर वा स्थानान्तरण (Refarming) गर्नुपर्नेछ।

१४. रेडियो फ्रिक्वेन्सी अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

रेडियो फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको अनुगमन देहाय बमोजिम गरिनेछ:

- १४.१ दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित रेडियो फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको अनुगमन नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले गर्नेछ र सो को वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी रेडियो फ्रिक्वेन्सि नीति निर्धारण समितिको सचिवालयमा पेश गर्नुपर्नेछ।

- १४.२ दूरसञ्चार सेवाको फ्रिक्वेन्सी अनुगमन सम्बन्धी आवश्यक कार्यविधि नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले तयार गरी लागू गर्नेछ।
- १४.३ अनुगमन कार्यमा सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयमा रहेको पूर्वाधार वा भौतिक स्रोत साधन समेत प्रयोग गरिनेछ। अनुगमन कार्यमा प्रयोग हुने पूर्वाधारहरूको मर्मत संभार, स्तरोन्नति तथा जनशक्तिलाई आवश्यक तालिम लगायतको कामको लागि नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको वित्तिय स्रोतको समेत प्रयोग गरिनेछ।
- १४.४ रेडियो फ्रिक्वेन्सीको प्रयोगको क्षेत्रमा विकसित भएका नविनतम प्रविधि तथा अभ्यासहरूको नियमित अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी प्राधिकरणले समितिमा आवश्यक सिफारिस गर्नेछ।

१५. आपतकालीन दूरसञ्चार सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको सिफारिसमा आपतकालीन दूरसञ्चार सेवा (Emergency Telecommunications Service) एवम् राष्ट्रिय सुरक्षाको संवेदनशिलतालाई मध्येनजर गर्दै समितिले आवश्यक रेडियो फ्रिक्वेन्सीको व्यवस्था गर्नेछ।

१६. इन्टरफेरेन्स गर्न नपाइने

- १६.१ कुनै पनि सेवा प्रदायकले आफूलाई प्राप्त फ्रिक्वेन्सी व्याण्डभन्दा बाहिर संकेत प्रवाह हुने गरी सेवा सञ्चालन गर्न पाउने छैन।
- १६.२ कुनै पनि सेवा प्रदायकले आफूलाई प्राप्त फ्रिक्वेन्सी व्याण्ड भन्दा बाहिर संकेत प्रवाह गरेर अन्य कुनै सेवा प्रदायकले सञ्चालन गरेको सेवामा इन्टरफेरेन्स हुन गएमा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले तत्काल छानविन गरी इन्टरफेरेन्स हुने गरी संकेत प्रवाह गर्ने सेवा प्रदायकलाई त्यस्तो संकेत रोक्न आदेश दिनेछ।
- १६.३ अन्य सेवा प्रदायकको सेवा सञ्चालनमा बारम्बार अवरोध पुऱ्याई सेवाको गुणस्तरमा नकारात्मक असर पर्ने गरी इन्टरफेरेन्स गराउने सेवा प्रदायकलाई नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले प्रचलित कानून अनुसार जरिवाना गर्न वा प्रदान गरिएको फ्रिक्वेन्सी फिर्ता लिन वा दुवै कारवाही गर्न सक्नेछ।
- १६.४ दूरसञ्चार सेवाको लागि तोकिएको फ्रिक्वेन्सी ब्याण्डमा अनधिकृत फ्रिक्वेन्सी प्रयोग भएको पाइएमा प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही हुनेछ।

१७. अन्तर्राष्ट्रिय सीमा क्षेत्रमा फ्रिक्वेन्सी इन्टरफेरेन्स न्यूनीकरण सम्बन्धि:

अन्तर्राष्ट्रिय सीमा क्षेत्रहरूमा फ्रिक्वेन्सी इन्टरफेरेन्सको न्यूनीकरणको लागि प्राधिकरणले मन्त्रालयसँगको समन्वयमा नियमित रूपमा स्थलगत निरीक्षण गरी समस्याको समाधान गर्नु पर्नेछ।

१८. राष्ट्रिय फ्रिक्वेन्सी बाँडफाँट योजना (National Frequency Allocation Plan):

ITU को World Radiocommunication Conferences (WRC) बाट अद्यावधिक हुने Radio Regulations र यस नीतिको आधारमा समितिको सिफारिसमा मन्त्रालयले राष्ट्रिय फ्रिक्वेन्सी बाँडफाँट योजना (National Frequency Allocation Plan) अद्यावधिक गरी प्रकाशन गर्नेछ।

१९. अध्ययन अनुसन्धान एवं अन्तर्राष्ट्रिय समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था

- १९.१ नेपालमा रेडियो फ्रिक्वेन्सीको बाँडफाँट तथा सोको वितरण, प्रयोग र व्यवस्थापन सम्बन्धमा समयानुकूल परिमार्जनको लागि अध्ययन अनुसन्धान गरिनेछ।
- १९.२ प्रभावकारी फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापनको लागि ITU/APT ले सिफारिस गरेका Spectrum Management सम्बन्धी Tools प्रयोग गरिनेछ।
- १९.३ ITU/APT/SATRC तथा Region III का सदस्य राष्ट्रहरूसँग Spectrum Harmonization को लागि Frequency Coordination गर्न तथा Cross Border Interference न्यूनीकरण गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ।
- १९.४ ITU ले आयोजना गर्ने WRC मा नेपालको चासोको विषयहरूमा धारणा प्रस्तुत गर्नको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ।
- १९.५ ITU/APT/SATRC अन्तर्गतका Study Group/Working Party लगायतका अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चहरूमा नेपालको भूमिका बढाई उक्त संघ संस्थाहरूबाट हुने निर्णयहरूबाट नेपालले उच्चतम फाईदा लिन सक्ने वातावरण बनाउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ।

२०. सचिवालय तथा उपसमिति सम्बन्धी व्यवस्था

२०.१ रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिको सचिवालय

- २०.१.१ रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिका निर्णयहरूको कार्यान्वयन, अनुगमन एवं अभिलेख व्यवस्थापनको स्थायी एवं संस्थागत व्यवस्था गर्नको लागि “रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिको सचिवालय” को कार्य सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयको फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापन महाशाखाले गर्नेछ।
- २०.१.२ रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिको सचिवालयको लागि आवश्यक जनशक्ति मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने साथै सचिवालयको सञ्चालन सुचारु गर्न आवश्यक उपकरण, समितिले गर्ने अध्ययन अनुसन्धान आदिको लागि आवश्यक बजेट मन्त्रालयको निर्णयमा प्राधिकरणले उपलब्ध गराउनेछ।

२०.२ प्राविधिक उपसमिति

२०.२.१ रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिलाई प्राविधिक प्रकृतिका एवं अन्तर निकाय समन्वय तथा व्यवस्थापन कार्यमा सहयोग गर्न समिति अन्तर्गत देहाय बमोजिमको प्राविधिक उप-समिति गठन गरिएको छ।

संयोजक:	समितिका सदस्य-सचिव एवम् सचिवालय संयोजक, फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय
सदस्य:	निर्देशक(फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापन), नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण
सदस्य	प्रमुख, रेडियो फ्रिक्वेन्सी अनुगमन शाखा, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय
सदस्य	प्रतिनिधि, गृह मन्त्रालय, उप—सचिव(प्राविधिक) वा सो सरह वा सो भन्दा माथिल्लो रेडियो फ्रिक्वेन्सी सम्बन्धी कार्य गर्ने पदाधिकारी
सदस्य:	प्रतिनिधि, रक्षा मन्त्रालय, उप—सचिव(प्राविधिक) वा सो सरह वा सोभन्दा माथिल्लो रेडियो फ्रिक्वेन्सी सम्बन्धी कार्य गर्ने पदाधिकारी
सदस्य:	प्रतिनिधि, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, उप—सचिव (प्राविधिक) वा सो सरह वा सोभन्दा माथिल्लो रेडियो फ्रिक्वेन्सी सम्बन्धी कार्य गर्ने पदाधिकारी
सदस्य:	उपनिर्देशक(फ्रिक्वेन्सी वितरण तथा व्यवस्थापन), नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण
सदस्य:	निर्देशक(प्राविधिक), सूचना तथा प्रसारण विभाग
सदस्य-सचिव:	फ्रिक्वेन्सी व्यवस्थापन तथा प्रविधि विश्लेषण शाखा प्रमुख, सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय

२०.२.२ रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिको प्राविधिक उप-समिति (Technical Sub-Committee) रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिको सचिवालय अन्तर्गत रहनेछ।

२०.२.३ उप-समितिको कार्यदिश देहाय बमोजिम रहनेछ

क. रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिमा प्रस्तुत गर्नु पर्ने गरी समितिको सचिवालयमा प्राप्त प्रस्तावहरू एवं सचिवालयबाट तयार गरिने प्रस्तावहरू उपर आवश्यक छलफल गर्ने, अध्ययन गर्ने, सोको विषय सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलनहरूको अध्ययन गर्ने, प्रस्तावित विषयले पार्ने प्रभावका विषयमा विश्लेषण गर्ने र आवश्यकता अनुसार अन्तर निकाय समन्वय गर्ने।

- ख. समितिको बैठकमा प्रस्तुत गरिने प्रस्ताव, सामाग्रीहरू तथा प्रस्तुतिकरण तयार गर्ने,
 - ग. समितिका निर्णयहरूको कार्यान्वयनको आवधिक समीक्षा गरी समितिको बैठकमा प्रस्तुत गर्ने।
 - घ. बैठकमा आवश्यकता अनुसार विज्ञहरूलाई आमन्त्रण गरी छलफल गर्ने।
 - ङ. आवश्यकता अनुसार समितिले तोकेका अन्य कार्यहरू गर्ने।
- २०.२.४ उप-समितिलाई कार्य सम्पादनमा आवश्यक पर्ने बैठक सम्बन्धि खर्च तथा यन्त्र उपकरणहरू उप-समितिका संयोजकको अनुरोधमा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले उपलब्ध गराउनेछ।

२०.३ समितिका निर्णयहरू सार्वजनिक गरिने

- २०.३.१ रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिका निर्णयहरू सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय र नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको वेबसाइटमा प्रकाशन तथा अध्यावधिक गरिनेछ।
- २०.३.२ दूरसञ्चार सेवाको लागि तोकिएका फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरूमा बाँडफाँट तथा वितरण भएको फ्रिक्वेन्सी सम्बन्धी विवरण नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले अध्यावधिक गरी वेबसाइटमा प्रकाशन गर्नेछ।

२१. आधारभूत टेलिफोन सेवाको नवीकरण दस्तुर सम्बन्धी व्यवस्था

आधारभूत टेलिफोन सेवाको निम्ति नवीकरण दस्तुर देहाय बमोजिम तोकिएको छ।

- २१.१ आधारभूत टेलिफोन सेवाको अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने सेवा प्रदायकबाट अनुमतिपत्र नवीकरण दस्तुर असूल उपर हुने कुराको सुनिश्चितता गर्न त्यस्ता सेवा प्रदायकबाट अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको शुरु वर्ष देखि नै सो रकम प्राप्त हुने गरी विशेष व्यवस्था गरिएको छ।
- २१.२ आधारभूत टेलिफोन सेवाको अनुमतिपत्रको निमित्त निवेदन दिने व्यक्तिले नवीकरण दस्तुर वापतको रकम देहाय बमोजिम भुक्तान गर्नुपर्ने शर्त स्वीकार गरेको अवस्थामा मात्र अनुमतिपत्र प्रदान गरिनेछ। यो व्यवस्था अनुमतिपत्रको अनिवार्य शर्तको रूपमा राखिएको छ।
- २१.२.१ अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको दश वर्षको निमित्त सेवा प्रदायकले अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको वर्षदेखि नै प्रत्येक वर्ष देहाय बमोजिमको नवीकरण दस्तुर भुक्तान गर्ने।

वर्ष	रकम
पहिलो वर्ष	पाँच करोड
दोस्रो वर्ष	पाँच करोड
तेस्रो वर्ष	दश करोड
चौथो वर्ष	बीस करोड

पाँचौं वर्ष	पैंतीस करोड
छैंटौं वर्ष	पचास करोड
सातौं वर्ष	एक अर्व
आठौं वर्ष	एक अर्व पच्चीस करोड
नवौं वर्ष	एक अर्व पचास करोड

२१.२.२ अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको दशौं वर्षमा नवीकरण गर्दा नवीकरण दस्तुर वापतको कुल रु. २०,१३,२७,५०,०००/- मध्ये उपदफा २१.२.१ बमोजिम भुक्तान गरेको रकम कटाई बाँकी रहेको रकम भुक्तान गरेपछि मात्र अनुमतिपत्र नवीकरण हुनेछ।

२१.२.३ मोवाइल वा आधारभूत टेलिफोन सेवाको अनुमतिपत्र नवीकरण दस्तुर बुझाउने सम्बन्धमा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको सिफारिसमा नेपाल सरकारले अन्य कुनै विशेष व्यवस्था गरेमा सोही बमोजिम हुनेछ।

२२. नीति बमोजिम हुने

यस नीतिमा लेखिएको विषयमा यस नीति बमोजिम हुनेछ। यस नीतिमा उल्लेख गरे बाहेकका रेडियो फ्रिक्वेन्सी सम्बन्धी अन्य विषयमा रेडियो फ्रिक्वेन्सी नीति निर्धारण समितिको निर्णय बमोजिम हुनेछ।

२३. खारेजी तथा बचाउ

२३.१ दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी (बाँडफाँट र मूल्य सम्बन्धी) नीति, २०६९ तथा दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी (बाँडफाँट र मूल्य सम्बन्धी) नीति (पहिलो संशोधन), २०७३ खारेज गरिएको छ।

२३.२ दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी (बाँडफाँट र मूल्य सम्बन्धी) नीति, २०६९ तथा दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी (बाँडफाँट र मूल्य सम्बन्धी) नीति, (पहिलो संशोधन), २०७३ बमोजिम भए गरेका काम कारवाहीहरू यसै नीति बमोजिम भए गरेको मानिनेछ।

अनुसूची १

(दफा ७ को उपदफा ७.१ सँग सम्बन्धित)

Table 1: सेलुलर/ मोबाइल सेवामा प्रयोग गर्नको लागि बाँडफाँट गरिएका फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरू र व्याण्डविथको सीमा

S. N.	Frequency Band	Duplexing	Frequency Range	Available Bandwidth	Minimum Bandwidth	Maximum Bandwidth	
1	700 MHz	F D D	UL	703 - 748 MHz	2x45 MHz	2x5 MHz	2x15 MHz
			DL	758 - 803 MHz			
2	800 MHz		UL	847 - 862 MHz	2x15 MHz	2x5 MHz	2x15 MHz
			DL	806 - 821 MHz			
3	850 MHz		UL	824 - 834 MHz	2x10 MHz	2x5 MHz	2x10 MHz
			DL	869 - 879 MHz			
4	900 MHz		UL	880 - 915 MHz	2x35 MHz	2x5 MHz	2x10 MHz
			DL	925 - 960 MHz			
5	1800 MHz		UL	1710 - 1785MHz	2x75 MHz	2x10 MHz	2x20 MHz
			DL	1805 - 1880MHz			
6	2100 MHz	UL	1920-1980 MHz	2x60 MHz	2x10 MHz	2x20 MHz	
		DL	2110-2170 MHz				
7	2300 MHz	TDD	2300-2400 MHz	100 MHz	20 MHz	100 MHz	
8	2600 MHz		2500-2690 MHz	190 MHz	20 MHz	100 MHz,	
9	3700 MHz*		3300-4200 MHz	900 MHz	100 MHz	200 MHz	
10	26 GHz		24.25-27.50 GHz	3.25 GHz	400 MHz	1000 MHz	

*Satellite Frequency Band (Fixed Satellite Service) को प्रयोगलाई समेत ध्यानमा राखी प्रयोग गर्नुपर्ने ।

अनुसूची २

(दफा ७ को उपदफा ७.२ सँग सम्बन्धित)

Table 2: माइक्रोवेभ सेवा (Microwave/ Fixed Services) मा प्रयोग गर्नको लागि बाँडफाँट गरिएका फ्रिक्वेन्सी

S.N.	Frequency Band (GHz)	Frequency Range
1	Lower 6	5.925 - 6.425 GHz
2	Upper 6**	6.425 - 7.125 GHz
3	7	7.125 - 7.425 GHz
		7.425-7.725 GHz
4	8	7.725 - 8.275 GHz
		8.275 - 8.5 GHz
5	13	12.75 - 13.25 GHz
6	15	14.5 - 15.35 GHz
7	18	17.7 - 19.7 GHz
8	23	21.2 - 23.6 GHz
9	38	37 - 39.5 GHz
10	60	57 - 66 GHz
11	80	71 - 76 GHz,
		81-86 GHz

**WRC-23 पश्चात् आवश्यकता अनुसार IMT सेवामा समेत प्रयोग गर्न सकिने ।

अनुसूची ३

(दफा ७ को उपदफा ७.३ सँग सम्बन्धित)

Table 3: स्याटेलाइट सेवा (Satellite Services) मा प्रयोग गर्नको लागि बाँडफाँट गरिएका फ्रिक्वेन्सी ब्याण्डहरू

S. N.	Frequency Band	Frequency Range		Bandwidth (MHz)	Remarks
1	L Band	Downlink	1525 – 1559 MHz	34	Mobile Satellite Service (GMPCS)
		Uplink	1626.5 – 1660.5 MHz	34	
2	C Band*	Downlink	3400 – 4200 MHz	800	Fixed Satellite Service
		Uplink	5850 – 6700 MHz	850	
3	Ku Band	Downlink	10.7 – 12.75 GHz	2.05 GHz	
		Uplink	13.75 – 14.5 GHz	0.75 GHz	
4	Ka Band	Downlink	19.7 – 21.2 GHz	1.5 GHz	
		Uplink	29.5 – 31 GHz	1.5 GHz	

* सेलुलर/ मोबाइल सेवामा प्रयोग गर्नको लागि बाँडफाँट गरिएका फ्रिक्वेन्सी ब्याण्डहरूको प्रयोगलाई समेत ध्यानमा राखी प्रयोग गर्नुपर्ने।

अनुसूची ४

(दफा ७ को उपदफा ७.४ सँग सम्बन्धित)

**Table 4: फ्रिक्वेन्सी प्रयोगको छुट्टै अनुमति आवश्यक नपर्ने अन्य फ्रिक्वेन्सी व्याण्डहरू
(Frequency Allocation for Unlicensed Applications)**

S.N.	Frequency Band	Frequency Range	Conditions/Requirements	Remarks
1.	2.4 GHz	2.4 - 2.4835 GHz	<ul style="list-style-type: none"> Maximum Output Power of Transmitter: 1W (30 dBm) Maximum Effective Isotropic Radiated Power (EIRP): 4W (36 dBm) 	Unlicensed Band
2.	5 GHz	5.150 - 5.350 GHz, 5.470 - 5.650 GHz, 5.725 - 5.825 GHz	<ul style="list-style-type: none"> Maximum Output Power of Transmitter: 1W (30 dBm) Maximum Effective Isotropic Radiated Power (EIRP): 4W (36 dBm) 	
3	Machine to Machine (M2M)/Internet of Things (IoT)	865 - 868 MHz	<ul style="list-style-type: none"> Non-cellular IoT सेवाको लागि 865 MHz- 868 MHz व्याण्डको फ्रिक्वेन्सी रेन्जलाई extend गर्ने गरी हाललाई Non-cellular IoT सेवाको लागि 865 MHz- 868 MHz व्याण्डलाई छुट्याउने, उपरोक्त व्याण्डलाई Non-Exclusive, Non-protective shared basis मा प्रयोग गर्ने, उक्त फ्रिक्वेन्सी व्याण्डमा फ्रिक्वेन्सी दस्तुर नलाग्ने। 	
4	Ultra-Wide Band	6 GHz - 8.5GHz	<ul style="list-style-type: none"> दूरसञ्चार सेवाहरूलाई असर (Interference) नगर्ने गरी Non-Exclusive तथा Non-Protective shared basis मा अर्को व्यवस्था नभएसम्म UWB Technology/Application को लागि प्रयोग गर्ने, Maximum Mean EIRP Spectral Density -41.3 dBm/MHz र Peak EIRP 0 dBm in 50 MHz मा नबढ्ने गरी Short Range Application हरूको निशुल्क प्रयोगको लागि खुला गर्ने र सो फ्रिक्वेन्सी व्याण्डको हकमा फ्रिक्वेन्सी दस्तुर नलाग्ने। 	

अनुसूची ५

(दफा ८ को उपदफा ८.१ सँग सम्बन्धित)

Table 3: सेलुलर/मोवाइल फ्रिक्वेन्सीको बढाबढको लागि तय गरिएको आधार मूल्य

S. N.	Frequency Band	Base Price (Per MHz Per Year) in Million NRs
1	700 MHz	13.5 (Unpaired)
2	800 MHz	13.5 (Unpaired)
3	900 MHz	24 (Unpaired)
4	1800 MHz	18 (Unpaired)
5	2100 MHz	12 (Unpaired)
6	2300 MHz	9
7	2600 MHz	5.5

अनुसूची ६

(दफा ८ को उपदफा ८.३ सँग सम्बन्धित)

(क) प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त पूर्व वितरण गरिएका थप सेलुलर/मोबाइल फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर

Table 6.1: Fee for Additional Cellular/Mobile Frequency

S.N.	Frequency Band	Price Per Mega Hertz per Year (Unpaired) in NRs. Millions
1	850/900 MHz	6
2	1800 MHz	4

(ख) प्रविधि तटस्थताको सिद्धान्त पूर्व वितरण गरिएका अधिकतम सेलुलर/मोबाइल फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर

Table 6.2 Fee for Maximum Cellular/ Mobile Frequency

S.N.	Frequency Band	Price Per Mega Hertz per Year (Unpaired) in NRs. Millions
1	850/900 MHz	12
2	1800 MHz	8

अनुसूची ७

(दफा ८ को उपदफा ८.४ सँग सम्बन्धित)

माइक्रोवेभ फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर

$$\text{Annual Price per Link or Hop (AP)} = [\text{Basic Price (B)} \times \text{Band Factor (BF)} \times \text{Bandwidth Factor (BwF)} \times \text{Ecosystem Factor (EF)}]$$

Where, **Basic Price (B)** = **Rs. 10,000/-**

Table 7.1 Band Factor (BF)

Band Factor (BF)	Frequency Range (GHz)
1	0 < Band <= 10GHz
0.5	10 < Band <= 20GHz
0.3	20 < Band <= 30GHz
0.2	30 < Band <= 45 GHz
0.1	45 < Band <= 100GHz
0.05	Band > 100GHz

Table 7.2 Bandwidth Factor(BwF)

Bandwidth Factor (BwF)	Bandwidth (BW) in MHz
1	0 < BW <= 10MHz
2	10 < BW <= 20 MHz
3	20 < BW <= 30 MHz
4	30 < BW <= 40 MHz
5	40 < BW <= 50 MHz
6	50 < BW <= 60 MHz
7	60 < BW <= 70 MHz
8	70 < BW <= 80 MHz
9	80 < BW <= 100 MHz
10	BW > 100 MHz

Table 7.3 Ecosystem Factor (EF)

Ecosystem Factor (EF)	Frequency Band (Band) in GHz
1	0 < Band <= 45GHz
0.1	45 < Band <= 70GHz
0.4	70GHz < Band

अनुसूची ८
(दफा ८ को उपदफा ८.४ सँग सम्बन्धित)

Table 8.1: स्याटेलाइट (VSAT/ Earth Stations) फ्रिक्वेन्सीको दस्तुर

Application	Annual Frequency Fee (Per Terminal) in NRs.
Telecommunications Access within Rural Municipalities	100/-
Other Applications/ Areas	1,000/-

Table 8.2: GMPCS को लागि फ्रिक्वेन्सी दस्तुर

Application	Annual Frequency Fee (Per MHz) in NRs.
GMPCS	16,000/-

...